

Iz kraljestva Velikega Venedigerja.

Spisal Janko Mlakar.

(Dalje).

6. Zopet v fotografski službi.

Naslednji dan — bila je nedelja — je bil namenjen počitku. Po maši sem stikal na pokopališču po znamenitostih, a našel sem samo to, da je živel pred desetimi leti v Prägratnu človek, s katerim bi se bil lahko po domače pomenil. Neki spominek je bil namreč olepšan s tem-le napisom: »Hier liegt Johann Leitner, der der italienischen, ungarischen und krowatischen Sprache vollständig mächtig war.«

Ostalo dopoldne sem porabil zato, da sem pomagal Jošku — razvijati plošče. To odlikovanje sem si pa pridobil le s petdnevnim pravilnim postopanjem z njegovimi fotografskimi pripravami. Kaj pa prisega? Ne bojte se, nisem je prelomil. Joško je namreč v temni kleti razvijal plošče, jaz sem pa zunaj vrata tiščal in mašil malo luknjo z robcem, da se ni prikradel kak radoveden svetlobni žarek v klet. Pohvaliva se pa prav lahko, da sva plošče imenitno razvila; niti ena se nama ni pokvarila.

Popoldne smo se namenili stopiti tja do Klarine koč (2053 m). Ker smo imeli do nje samo nekaj čez tri ure, smo nameravali odriniti šele krog pete ure. Toda nismo strpeli tako dolgo med zidovi. Po obedu še nekoliko posedimo, nato pa stopicamo od okna do okna in pogledujemo na planine.

Tu se oglasi Lojze in pravi: »Čemu bi postopali tu do petih? Mahnimo jo raje takoj proti koči; ako hočemo počivati, najdemo med potjo lepše in hladnejše sence, kakor je tu v obednici.«

Te Lojzeve besede so bile Jošku in meni prav iz srca govorjene. Urno pobašemo svojo ropotijo v nahrbtnike in ob dveh smo že imeli Prägraten za seboj. Vroči, prašni kolovoz, ki nas je bil

prejšnji dan pripeljal v vas, smo zamenjali z lepo senčnato stezo ob valovih Iselskega potoka. Tako hodimo noter do vhoda v Malo Iselsko dolino ves čas v lepi senci. Tu pa krenemo čez most in zavijemo po zmerno napetem klancu proti Strednu (1403 *m*). Ta kos pota je bil neusmiljeno vroč. Zato smo toliko pristrčneje pozdravili ozko sotesko, ki nas je onkraj vhoda v Maurersko dolino sprejela v hladno senco. Kmalu se pa soteska zopet razširi in odpre se nam lep pogled daleč gori po Umbalski dolini; tako se namreč imenuje zadnji del Virgenske doline.

Lepa Pebellska planina nas zapelje k daljšemu počitku. Od tu dalje se začne steza viti precej strmo navzgor vedno tik divjega potoka. Že oddaleč nam doni na uho bobnjenje silnih Umbalskih slapov. V velikanskih skokih grme srditi valovi po ozki strugi navzdol ter se razbijajo ob skalah, da lete vodene pene celo na stezo. Sploh se pa v tej dolini ne manjka ne »Savic« in ne »Peričnikov«, velikih in malih. Da, videli smo celo obojno vrsto vodopadov združeno.

Sčasoma se začne dolina zavijati proti severu in v ozadju se prikaže na modrem obzorju lepa piramida Rötšpice (3469 *m*). Potok Isel se nekoliko umiri, in tudi steza postaja vedno položnejša. Ker je ta del doline jako enoličen, začela nam je pot že skoraj presedati. Bili smo torej prav veseli, ko smo zagledali prav blizu pred seboj sila nizko stavbo, ki nosi s ponosom ime svoje graditeljice, neke gospe Klare iz Češkega.

Koča tiči skoraj popolnoma v tleh, da je ne odneso plazovi, ki prihajajo s strmega pobočja Schenaktšpice (2864 *m*). Zato tudi ni posebno prostorna; razen male kuhinje, ki služi tudi za obednico, ima le eno posebno sobico z dvema posteljima in tesno skupno ležišče. To je pa tako nizko, da moraš do žimnice kar po vseh štirih. Vidi se, da je koča zgrajena samo za hribolazce; kajti drugi nimajo tu prav nič iskati. Razgled je namreč jako omejen. Zares lepega sklepa doline z velikanskim Umbalskim ledenikom niti ne vidiš, ker je koča preveč doli v dolino pomaknjena. Zastonj se oziraš tudi po Dreiherrenšpici in njenih sosedih. Oko se ti nekoliko razveseli edino nad pogledom na Weliz Kees in vrhove, ki se nad njim dvigujejo: Hohes Kreuz (3156 *m*), Daberspitze (3408 *m*) in Rötspitze. — Razen nas je nočeval v koči samo še en hribolazec, ki je bil z vodnikom namenjen na Daberspitze.

Naslednje jutro smo odrinili že ob poltreh. Nenavadna toplota in debela megla, ki je stala nad Weliškem ledenikom, nam nista obetala nič dobrega. Akoravno smo se z iskanjem steze, ki nam je

večkrat ušla, precej zamudili, smo bili primeroma hitro pri Umbalskem ledeniku. Tu se zahvalimo svetilnici za slabo luč, stezi pa za njeno nagajivost (ušla nam je zopet nekam med skale!), ter se spustimo po strmem grušču na ledena tla.

Led je bil popolnoma kopen in hodilo se je po njem kakor po parketu. Seveda bi nam bila brez derez slaba pela, ker je ledenik precej napet. Tako smo pa korakali pogumno, da nam je led kar škripal pod nogami. Ker smo bili namenjeni v podnožje Umbalskih vratic, smo morali prečiti ves ledenikov jezik, ki je precej širok in v gornjem delu hudo razpokan. Kar je bilo ožjih počti, smo jih kar preskočili, široke razzebe smo pa premagali s pomočjo ledenih mostov, ali smo jih pa obšli. Iskanje varnih prestopov nas je pa jako mudilo. Ko pridemo do snega, se urno natvezemo, vedoč, da se pod umazanobelo odejo skrivajo špranje.

Med tem se je bilo popolnoma zdanilo. Nad seboj zagledamo na ledeniku temne zaplate, ki se imenujejo Schleitner Keesflecken (2636 m). Kljub svoji visoki legi so gosto porasle s planinskimi rastlinami. Tam črez je tudi najboljša pot na Dreiherrnspitze.

Ko pridemo v vznožje Umbalskih vratic, ne preišljujemo dolgo, kje bi se dalo najložje priti do »flekov«, marveč jo udarimo kar naravnost po strmi vesini proti Zadnjemu Umbaltörlu (2826 m). Zaradi mehkega snega je bila pot jako utrudljiva. Ker se je sneg derez preveč prijemal, smo jih morali odvezati, dasi ni bil prostor, na katerem smo stali, zato posebno pripraven. Nato kobacamo še nekaj časa kvišku. Ker se nam je vedno bolj udiralo in je tudi strmina jako naraščala, smo krenili raje na desno v pečevje. Tu nam je šlo veliko bolje in bili smo kmalu na »flekih«.

A bližala se je druga neprimolika. Vreme se je začelo kaj zelo kaziti, velikanski Umbalski ledenik, čigar razzebe so par sto metrov navpično pod nami režale, je bil sicer še prost, toda Dreiherrnšpico in njegove stražnike je že bila pobrala gosta megla. Toda kljub temu smo se podali naprej, zaupajoč na srečo, ki nas je do sedaj še vedno spremljevala. Na robu zgornjega ledenika odložimo nahrbtnike, nato jo pa mahujemo naravnost proti grebenu Althaussschneide.

Upali smo, da bo tu gori sneg bolje držal, a naše upanje nas je varalo. Bilo je po vrhu ravno toliko pomrznjeno, da se je vdiranje še bolj neprijetno občutilo. Midva z Lojzom tega sicer nisva posebno čutila, toliko bolj je pa gazenje presedalo Jošku, ki je hodil prvi. Ko smo prišli pod Althaussschneide, je izjavil, da se je že naučil delati stopinje v mehkem snegu, da bi pa še rad poskusil, kako se stopa

v — narejene stopinje. S to zaupljivostjo je počastil posebno mene. Čast je bila tem večja, ker nas je čakala strma vesina. Toda, kaj sem hotel! Vedoželjnemu in pouku hrepenečemu človeku sem še vedno rad ustregel. Navezal sem se torej na prvi konec vrvi, Joško se je umaknil v sredo in mahali smo jo naprej.

Šlo je pa lažje, kakor sem pričakoval. Sneg na vesini je bil namreč ravno toliko mehak, da sem z enim sunkom naredil lepo prostorno stopinjo. Ako bi bili tu naleteli na led, bi bil imel cepin trdo delo: tako so pa zadostovali močno okovani črevlji. Največ nas je zamudila prepoka, ki je ž njo vesina po celi širokosti razklana. Nekoliko pod vrhom grebena zapustimo ledenik in zavijemo v pečine južnega grebena Dreiherrenšpice. Plezanje nam je šlo kaj urno od rok in izpod nog, akoravno se skale zelo odlikujejo po krhkosti. Tuintam smo naleteli tudi na ledena tla, katerih smo se pa, če je bilo le mogoče, ognili z velikim spoštovanjem.

Ko priplezamo na greben, smo bili prav prijetno iznenadeni. Pred seboj zagledamo kratek, skoraj raven ledenik; nad njim pa strmi bleščeči oklep Dreiherrenšpice, ki se je bila ravnokar iznebila nadležnega meglenega ovoja. Stali smo že skoraj v višini Simonyjevih špic in odprl se nam je lep pogled v dolino proti Birnlücke.

Veselo jo mahnemo čez ledenik na vesino, ki vodi precej strmo do zadnjega grebena. Skoraj do polovice pota je šlo jako dobro. Kar zmanjka snega, in zablíščí se nam nasproti čisti led. Kakor v posmeh se hipoma pretrgajo nad nami oblaki in solnčni žarki se razlijejo po ledenikih. Pazljivo gledam okrog, kje bi našel ugodnejša tla; toda kamorkoli pogledam, povsod se solnčni prameni odbijajo na čistem ledu. Moral je torej cepin na delo. Sedaj smo pač pogrešali derez, ki smo jih bili pustili pri nahrbtnikih. Da se nismo preveč mudili, sekal sem tolike stopinje, da sem se še ravno v njih obdržal. Tovariša sta jih pa za sestop širila, da se nista dolgočasila. Veliko boljše se nam je godilo na ozkem zasneženem grebenu. Sneg je bil ravno prav mehak, stopinje varne in v par minutah smo bili na vrhu. Rabili smo od kočé skoraj šest ur. Mehak sneg je bil kriv, da smo porabili skoraj dve uri preveč.

Zjasnilo se je ravno toliko, da smo imeli še dosti lep razgled. Posebno lepo se je videlo na Venediger in Krimmelski ledenik. Ker je bilo še precej solnčno in mirno, bi se bili radi dalj časa gorí mudili; toda grozeči oblaki, ki so se kopičili na jugozahodu, so nas opominjali k odhodu. Joško in jaz sva bila za to, da bi se vrnili po vsekanih stopinjah, a Lojze je bil odločno proti temu. On se namreč najbolje

počuti v strmih vzhodih, v ozkih žlebovih in na kamenitih strminah. Zlasti so mu take všeč, ki so pokrite z gruščem in zvalinami. Tako se je hotel nekoč po strmem vzhodu odpeljati naravnost v dolino. Bilo je menda tam nekje v Razoru. Toda cepin se je zasadil v gruščnati breg in mu je tako preprečil njegovo namero. . . .

Med tem ko sva bila z Joškom zaverovana v lepoto Krimmlškega ledenika, je Lojze ogledoval južni greben Dreierherrenspice in je zapazil na njem več lepih lastnostij. Najprej ga krasi na vsej dolžini krasna opast, pod tem snežnim napuščem je nekoliko metrov vesine, ki se še ne more imenovati stena, kajti položna je še ravno toliko, da počiva na njej grušč, in skale, seveda ako jih pustiš v miru; nekoliko nižje je pa svet kakor odrezan, tako da ti je »prost padec« na ledenik zagotovljen.

»Privoščimo si malo plezanja po suhem; saj bomo snega še siti«; tako naju je Lojze nagovarjal in je ljubeznivo gledal kopni bok grebena. — No, in mi smo si ga privoščili.

Joško se je usidral za močno peč; jaz sem pa skušal prilezti do nekega bolvana, ki je molel iz grušča; mislil sem, da je priraščen, pa sem se motil. Komaj sem se ga oprijel, že se je podal nepridiprav na pot, kakor Lojze tam gori v Razoru. Nesreča je bila neizogibna. Sicer sem ga še nekoliko pridržaval in ga celo malo pospremil, toda naenkrat se mi izmuzne iz rok in izgine čez steno. Nekoliko trenutkov pozneje nam je naznanil z glasnim treskom, da je končal svojo zračno vožnjo štiristo metrov nižje na ledeniku. Poudariti pa moram, da nisem bil jaz kriv, če ga nisem na vsej vožnji spremil, ampak Joško, ki me ni spustil z vrvi.

Sedaj zlezem do druge peči ter jo potipljem, da bi izvedel, če je morda tudi namenjena kam po svetu. Ta je bila res prava; niti ganila se ni. Takoj jo okobalim in Joško je moral na pot. Ko pride do mene, moram se mu takoj umakniti, ker peč ni imela prostora za dva. Zato sem jaz lezel k drugi skali, Lojze pa k Jošku. To se je seveda večkrat ponavljalo in Lojze se je pri tem imenitno zabaval. A meni je to plazenje »po suhem« kmalu začelo presedati. Zato sem zlezel nekoliko višje, presekal opast in sem se skobacal čez greben na zgornji ledenik. Za Lojzeve ugovore se nisem prav nič menil in to toliko manj, ker jih med šumom grušča, ki smo ga pošiljali na Umbalski ledenik, niti slišal nisem.

Sedaj je šlo hitreje. Hodili smo komaj poldrugo uro in že smo bili na »flekih«.

Tu nekoliko posedimo, nato pa pobereмо vso ropotijo in od-
rinemo po kamenitih, še precej položnih tleh na zadnji Umbaltörl.
Tu smo imeli na razpolago dve poti v Kasern: skozi Windtal ali pa
čez Lenkjöchhl in Röttal. Krasno ležeča kočа na Lenkjöchlu nas je
tako prijazno vabila, da smo se odločili izjemoma za daljšo pot
skozi Röttal. Mahnili smo jo torej naravnost proti koči, in to tem
raje, ker je onstran Ahrnske doline že razsajala nevihta.

Najprej gremo tik pod Ahrnerkopfom (3051 *m*) čez snežišča in
debel grušč proti Prednjemu Umbaltörlu (2928 *m*), kmalu pa zavijemo
navzdol na ledenik. Previdnost nam je svetovala natvezti se, a zmagala
sta lahkomišljenost in strah pred nevihto. Kdo bi se tudi mudil
z natvezenjem, če ti treska za petami! Hiteli smo torej eden za
drugim, kar smo le mogli, skakali čez odprte počī in se ogibali
zakritih počī, ki jih nam je izdajal udrti sneg. Vsak tresk nas je
pognal v večji dir, zlasti potem, ko smo pridrli na varna snežišča. Že so
začele padati težke kaplje, a še par skokov, in bili smo pod varno streho.
Za vso pot od »flekov« noter do kočе smo porabili komaj eno uro.

Zunaj je nevihta divjala, kakor zna le visoko v gorah, a mi
smo sedeli v prijazni obehnici ter smo si privezovali dušo s toplo pijačo,
vsi veseli, da smo turo tako srečno izvršili in utekli nevihti. Ker
smo imeli do Trinksteina samo še pičle tri ure, se nam ni nikamor
mudilo in čakali smo prav lahko lepega vremena.

V koči smo bili edini gostje, kar se nam je zdelo zelo čudno.
Kajti lična, precej prostorna stavba je tako lepo opremljena, da mora
ugajati celo razvajenim turistom. Tudi lega pod Rötšpico je naravnost
divna. Oskrbnica nam je rekla, da je kočа zato slabo obiskana, ker
potegujejo ves tok turistov naše kočе v bližini Krimmlske doline.

Popoldne je bilo zopet lepo vreme. Oblaki so se odpodili v
Dolomite, nad Turami in Zillertalskimi ledeniki pa se je zopet raz-
penjalo jasno nebo. Zapustimo torej kočо in odrinemo v Röttal.
Onkraj Lenckjöchla stopimo na Rötkees, ki kaže sicer na sredi velike
počī, a ob kraju je čisto nedolžen. Čez dober četrt ure se po-
slovimo od ledenika in krenemo na stezo, ki nas pripelje v strmih
ovinkih na lepo Rötško planino. Krasen pogled na Rötspitze v ozadju,
zlasti pa mehka trava in bister studenec zapeljeta tu pač marsikakega
trudnega turista k daljšemu počitku. Mi seveda, »spočiti« kakor smo
bili, nismo imeli takih skušnjav, marveč smo jo mahali urno naprej.

Steza drži dolgo časa skoraj po ravnem; ko pa pride do gozda,
se začne spuščati silno strmo v Ahrnsko dolino. Ko pridemo blizu
zapuščениh rudnikov nekoliko na prosto, zagledamo v globočini pod

seboj Kasern. Strmost steze nas zapodi tuintam v kratek dir, tako da smo kar naenkrat v dnu. Onstran Kaserna si še ogledamo ljubko cerkvico sv. Duha, ki sameva pod strmim pobočjem Sartelšpice (2849 m) nato pa odidemo počasnih korakov proti Trinksteinu.

Tam nas je sluga kot stare znanice sprejel prav prijazno. Imel je že skoraj polno hišo gostov. Med njimi je našel Lojze tudi svojega znanca z Marmolate. Pri večerji smo se nekoliko natančneje seznanili. Izvedeli smo, da jo doma iz Saškega, bogat mož in posestnik mičnega imena Niepke. Zabaval je vse omizje, pripovedujoč v saškem narečju o svojih turah. Le prehitro nam je potekel večer. Toda narava je zahtevala svoje in morali smo k počitku. (Konec prih.)

Kaninska in Mangrtska skupina.

Dr. Henrik Tuma.

(Dalje.)

a) Kanin.

Sedemnajstega avgusta proti štirim popoldne sem odrinil iz Ravnice v eni uri do Stolbice, odtod doli v strugo Bele (zavije se sredi vasi na desno proti lipam). Bela se prekorači po brvi ter se gre tik levega brega, dokler steza ne postaja vidna pod gozdnato rebrijo navzgor. Do staje Črne Peči na solnčnem hribu nad Belo sem prišel ob 5:45 in v vas Korita ob poldnem Ob solnčnem zaklonu je lep pogled v kot Rezije in na Kaninske robove.

V Koritih ni več krme. Prenočišča in večerjo za silo (polenta, jajca, sir) se dobi pri prejšnjem krčmarju Antonu Dilenardo. Dilenardova družina je prav tipična Rezijanska družina. Gospodar si je prislužil nekaj imetja po svetu, na stare dni se je vdrugeč poročil in je na domu. Njegov sin je trgovec v Wienerneustadtu, ima Rezijanko za ženo in vzgaja otroke po Rezijansko. Enajstletna njegova hčerka ki je bila ravno na počitnicah, je govorila s starim očetom le in pravilno po Rezijansko. Devetnajstletna hči starega Dilenardo služi že dve leti pri bratu v Wienerneustadtu, a govori prav za silo kaj nemškega.

Vprašal sem po starem Šegi (Siega), ki je bil prvi vodnik za časa Marinellija za celo Kaninsko gorovje. Od njega so skoraj vsa gorska imena. No, žal da ga ni več med živimi. Nakazali so me na sina Odorika, po domače »Mejnik«. Tudi ta je pristen Rezijan. Ponajveč je na domu, zato tudi pozna domače gorovje. Planinski

vodnik v pravem zmislu pa ni, nima priprave in tudi ne pozna rabe orodja; kljub temu je izboren spremljevalec, krepek, vztrajen, trezen in vljuden.

Odrinila sva drugi dan, 18. avgusta, ob četrtna pet iz Korit na stajo Na Bézi do 5.05. Jaz sem tu čakal, Šega pa je šel na svojo stajo »Za Mejo« po brašno. Od staje na levo sva krenila gori v gozd, dokler nisva prišla do takozvane Velike Poti, t. j. pot, ki obkroži konec Rezije od planine Kot čez Brda na planino Kanin in Spodnja Brda v dolino. V planino Kanin sva prišla ob šestih. Sirar v planini ne razume besede Rezijanskega. Planina in vsi ondotni pašniki so v posesti Furlanske občine Rezzute; odtod je tudi ime velike dnine: Laška Planja.

V planinskem stanu sva postala le četrtna ure ter odšla po zeleni rebri, ki vede nad stanom proti Kaninskim vrhovom. Konec rebri je strmo pečevje »Tu v Pékale« (iz Italijanskega Pecol, kar je zopet iz slovenskega »peč«). Ta pot je precej dolga; pod zadnje čeri Pekala sva stopila šele ob polosmih. Čeri se obidejo na levo v žleb, iz katerega se gre v prvotni smeri po pečnati rebri pod Mali Kanin. Na raz sva stopila ob osmih, na vrh Malega Kanina ob 8. uri 15 min. in na Veliki Kanin ob 8. uri 30 min. Kanin sta od Laške strani zmagala prvič brata Venezia leta 1840, leta 1872 Jäger, 1873 Czörnig, 1874 Marinelli, potem pa tura ni bila nobena posebnost več.

Tu sva si ogledala vse Kaninsko gorovje in mejne gore Rezije proti jugu. Šega je bil poučen le za Rezijansko stran. Odstopila sva ob 9. uri 15 min. po markirani poti Nemškega Alpskega društva, se podrsala na desno doli v Zadnji Dol, po snežišču do pod Črni Vogel, po pečnatih, a še močno zasneženih laštah in po produ gori do škrbine nad Laško Planjo, ki se imenuje tudi Vale ali Dol. Ob desetih in pol sva stala na Vrhju Laške Planje. Tudi Šega mi je razložil nomenklaturu tako, da se imenujejo po vrsti: Veliki Kanin (2592 *m*), Mali Kanin (2572 *m*), Pod Kaninom (2334 *m*; odtod proti Zadnjemu Dolu je vesina V Mehéh, po katerih je bila prva pot iz konca Zadnjega Dola na Kanin), Škrbina v Črnem Voglu ali »V Dol«. Sledi Črni Vogel (2386 *m*), imenovan tudi Ukronjena (= ukrnjena) Gora, Škrbina Laške Planje ali »V Mali Dol«, Vrh Laške Planje (2449 metrov), Škrbina v Kamnu, Žbrančev Rob (2336 *m*) ali Vrh Žlebé, škrbina »Med Babán« (2025 *m*), Velika Baba (2161 *m*), škrbina »Med Babo« (1905 *m*), Mala Baba (1995 *m*), Ojstrk (1682 *m*) in Skutnik (1719 *m*). (Prof. Rutarjevi in češki podatki so izgrešeni.)

Kranjska Gora — Mojstrovka (2332 m).

Fotogr. Fr. Pavlin.

Letos sva dobila še prav na vrhu Laške Planje snega dovolj. Odstopila sva ob tričetrt na dvanajst, ves čas po razu do Žlebov. Sredi škrbine stoji Kamen, od katerega doli gredo Žlebé na Bovško in Žlebé na Rezijansko stran. Šega se je izrekel, da Rezijani točke 2336 *m* nimajo za poseben vrh in ga imenujejo le po pastirsko Zbrančev Rob ali tudi Zbrančevu, Na Zbrančevem v vznožju pa Pod Zbrančevim.

Spustila sva se po Žlebéh doli, predrsala precej strmo snežino in nameravala naravnost k stajam v Brdih. Izprva je šlo dobro po širokih travnatih policah, dokler nisva prišla na živ (scharf) rob, ki je bil neprelezeljiv. Videla sva Brda tik pod sabo, da bi človek kamen tja zalučil, a še z vrvjo bi ne prišla čez bolt (Absturz). Izgubila sva celo uro napornega plezanja na razne strani, da sva našla izhod v korito, ki se izteka izpod Žlebov na desno. Od tod je pot, četudi strma, lažja po sečni travi doli do staj v Brdih. Travnata glava, ravno nad stajami, se imenuje Kopica.

V staje sva stopila šele ob 2. uri 15 min. Tu sem dobil dobro prenočišče (na senu) v staji Ivana Batista Madotto. Cel popoldan sem si ogledoval življenje po stajah. Krasna je kotanja (Schlusstal) okoli Brd. Imaš prav pred seboj pečnati Zbrančev Rob, škrbino Med Baban, Vélíko Babo, škrbino Med Babo, Malo Babo, Ojstrk in celi Skutnik do Vrh Planje. Pod Veliko Babo je Mulec, ki pa ne zasluži imena samostojnega vrha, ampak je viden iz Brd kakor velika, od Velike Babe odkrhnjena cuklja. Posebno lepo je zvečer, ko se zarja ozira na skalnate vrhove in se zelena Brda zagrinjajo v večerni mrak. Od vseh strani zvone pastirski zvonci vračajoče se živine s pašnikov. Že v mraku pa sta mimo mene hitela s polnim košem očnic dva fanta čez Ojstrk proti domu v Žago.

b) Čez Babo (2161 *m*) in Skutnik (1719 *m*).

Drugi dan ob petih sva odšla iz staj doli v veliki žleb, ki se dviga v produ naravnost proti veliki škrbini. Desne sprte pečine se imenujejo Pod Zbrančevim, pred teboj sta ves čas obe Babi. Takoj za stajami, kakih 10 minut hoda, je dober studenec med prodom grape. Zato se imenuje grapa pod stajami Za Vodo, vsa grapa pa Žlebac. Gori do škrbine je lahka poldruga ura. Zadnji del strme grape je nekoliko platast; kakor pa se stopi na škrbino, postaja svet drnat. Tod že pasejo Žagarji. Ruša gre od škrbine gori skozi do vrha Velike Babe (2161 *m*). Iz škrbine na vrh je četrť ure. Na vrhu sva le kratek čas postala, toliko da sem pregledal in da mi

je Šega imenoval znane mu vrhove. Tudi vzhodno in južno pobočje Velike Babe je rušáto ter se pride doli poljubno. Le pobočje proti škrbini Med Babo je robato in neprehodno.

Zavila sva proti dolu, skoraj v premi črti, ki vede do planine Babán na Žagarski strani, in iz njega na desno na šijo Gradič. Onkraj Gradiča je široka žlebina, ki nad planino V Globokem vede proti škrbini »Med Babo«. Najugodnejši prehod iz Žage je od planine Babán po Dolini, Planji in Doliču naravnost proti Veliki Babi, čez Gradič in pod njo na škrbino Med Babo. Malo Babo sva prečila. Na škrbino v Mali Babi sva stopila ravno ob osmih. S težko silo sva premagala strmovino Male Babe od škrbine gori in potem ves čas v ekspaniranem plezanju čerast greben do vrha. Rezijani imajo Malo Babo od te strani za nepristopno. Tudi Šega mi je rekel, da ne prideva nanjo; vendar sem z očesom premeril prav strmino in tudi prav sklepal, da mora biti lažji odstop na južno stran. Za plezanje gori sva rabila skoraj 20 minut, dasi ni 90 *m* direktne višine. Z vrha Male Babe gre pot po drnu naravnost na rez, ki tvori državno mejo. Tik pod Malo Babo je Prédolina, ki je na obeh straneh travnata. Sledi najnižji del šije Ojstrk (1682 *m*, laški: Guarda) in potem lepi stožec Skutnik (1719 *m*). Niz Gorá od Skutnika do Kočac nad Osejanami bi nazival Skutnikov Lanec (Kette).

Na Skutnik sva stopila ob 8. uri 45 min. Visoka sečna trava pokriva ta vrh do Planje. Pod Skutnikom imajo svoje staje Žagarji; ker je obilo paše in sena ondukaj, puščajo seno po vrhovih. Pod Skutnikom so najvišje staje Osredek (1405 *m*), potem Na Kolenu (1141 *m*) in v Planji (1154 *m*). Od staj do vrha je sama trava, in vendar na širnem pobočju pod Skutnikom in Planjo do Italijanske meje ni nobene planine! Žagarji bi na tem prostoru lahko redili po dvakrat in tudi trikrat toliko živine. Vrh na Italijanski meji, 1670 *m*, se imenuje Vrh Planje. Od njega naravnost doli proti Učjemu Potoku gre travnata reber Kozje Brdo. Med Planjo in Skutnikom tik pod slemenom so Brboče, kar kaže na izvirek vode (iz tega na Montaški planini izraz Barbozza). Od Planje gre državna meja poševno na levo v grapo, ki se izteka s Suhim Potokom v Učjo (namreč vodo, Furlansko: Ucea).

Odkar se je Žagarjem prepovedala kozja pašnja in hodijo ljudje v svet po delu, jim postajajo vsi tudi lepši pašniki proti meji preveč odležni; zato jih ali prodajo ali dajajo v zakup Učjecem. Tudi se preveč ne zmenijo, če pridejo Rezijani kosit in žet travo po vrhovih. Ob poti po travnatem slemenu sva srečala vse polno seno-

sekov in žanjic, večinoma na južni strani. Na Vrh Planje sva stopila ob devetih in sva se odpočila kake pol ure. Tu sva zajtrkovala, pa nama ni nič prav šlo; vedela sva, da ne prideva brž do vode. Prvi vrh na Italijanskih tleh je točka 1619 *m* Na Banéri (bandiera). Pod njo, 1296 *m*, je Vrh Kala in v sedlu je Učejska planina »Na Kalu« ali po Žagarsko Lástovčica, višje gori sedaj opuščena planina »Tam na Položičih«. Na desnem bregu suhega Potoka stoji velika Italijanska finančna stražnica in dalje ob dolini so nanizane hiše v Učjem (Ucea). Vas šteje 58 hiš. Prebivalci Učje so Rezijani.

Vsa dolina Učjega Potoka je posejana s stajami in majhnimi sirarnicami, ki se vidijo druga za drugo po vrsti s slemena doli. Tudi prebivalci Učje imajo glavni dohodek od dela po svetu. Moški so doma le čez poletje. Staje in hišice se prav mično in čedno drže. Posebno prijazno se svetijo v solncu rdeče pločevinaste strehe Malega Kuka. Po vrsti slede staje: Tam na Polozè, Tam na teh Tofih, Mali Kuk, Tam pod Zormi, Tam nad Zormi, Tam na Tamarju, Tam na te Meji. Na desnem bregu Učjega Potoka je samo ena staja Rásoha. Pod Rezijo spada še dolina Belega Potoka do razvodja ob planini Na Meji (852 *m*). Pri sovodnji Belega in Učjega Potoka je 640 *m* višine.

Proti zahodu do izvira Tera od 852 *m* naprej se imenuje dolina »Dol po Meji« ali Muzčeva Dolina (Vale di Musi). Prod je le ob nalivih pod vodo, sicer je suh. Dolina po Meji je polna siraren, ki pa ne spadajo več pod Rezijo, ampak pripadajo slovenskim občinam ob Teru. Zadnja sirarna je Tam za Leso (528 *m*), pod njo so izvirki Tera.

Vrh 1602 *m* se imenuje Senovík. Rezijani ga prav razločno tako imenujejo; zato se mi čudno zdi, da rabi Rutar spačenke italijanskih virov: Suovit, Suhovit (zadnja Avstrijska izdaja vojaškogeografskega zavoda piše Sounovich). Za Senovikom so Vratca (1514 *m*) in Prédolina (1351 *m*), čez katero pelje glavna steza iz Rezije v Učje. Na planino Kila sva prišla ob desetih in pol. Planina Kila je bila dolgo časa opuščena, dasi ima mnogo paše. Sedaj so jo vzeli v najem Lahí za deset let. Ti so popravili stan in izkopal stekvo (cisterno) za vodo deževnico. Ravno vsled pomanjkanja vode so Rezijani planino svoj čas opustili! Od doma do tu sva bila brez kaplje vode. Stekva je napravljena nad stanom in voda se odteka po cevi v korito pred stanom. Cev je na notranji strani stekve zataknjena z zamaškom. Prva voda, ki priteče, je nekoliko rjava, umazana, potem pa za žejne ljudi tudi služi. (Sicer sem na Fur-

lanski planini Slips nad Rezjuto tri dni pil vodo iz nepokrite stekve, v katero se nabere deževnica naravnost z brežin. V prvi stekvi se useda mot, potem se sčiščena voda izteče v vštricno, odkoder se streže. Izprva ni dobra, drugi dan že gre, tretji dan se človek privadi.) Odpočila sva se kakih 20 minut, jesti se nama tudi ni poljubilo.

V četrť uri sva bila Vrh Kile (1421 *m*) in malo naprej na Biski Kili (1472 *m*, = Bilška, Bjelska). To je lep travnat stožec, s katerega je točen razgled Kaninskih krajnih vrhov in pod teboj je zadnja Rezija. Od planine Kila naprej pelje vidna steza deloma prav po slemenu, deloma na levi strani nad Učjem. Srečavala sva senoseke po strmih gorskih senožetih z bogato floro. Vidi se, da povsod preostaja sena, in komaj polovico trave pokose in znesejo v staje. Na Stregunov ali Strijunov Kolk (1454 *m*) sva stopila opoldne. Pod njim je planina V Nizkem. Stregunov Kolk se tudi imenuje Vrh Nizkega.

Sleme je od planine Kile naprej semintje z gozdom poraslo, tako da se menjajo senožeti in gozdovi. Skoraj enako visoko sleme od planine V Nizkem naprej se imenuje Strop. Na Učjo stran nad stajami Njivice, ravno pod točko 1430 *m*, pa se imenuje Kóčace (Cochiazze! = kóčice). V planini Na Nizkem sva se stoje napila sveže vode in potem hitela po novo nadelani planinski poti nizdoli skozi gozd na solnčne, lepe staje na Provali in Pod Travnim Brdom v Osejane in v Rávnico, kamor sva prišla ob 1 uri 40 minut. — Bila je precej naporna tura, ker sva jo napravila zdržema, nisva imela vode in se nama tudi ni poljubilo jesti. Pri tem je solnce prav občutno pripekalo. Zato sva se v izborni gostilni »Alla stella d' oro« pri znanem Antonu Giustiju odškodovala pri prav poštem kosilu.

Šega je odrinil proti domu, jaz pa sem pohajkoval po Rávnici (izg. Rávenca) in okolici. Proti večerji v mraku sem se vračal iz Križacev, t. j. grič nad Ravnico z božjo potjo, ko zagledam streljaj pod seboj prihajati po ježi izmed sirkovih njiv orožnika (carabinieri) in planinskega vojaka. Od daleč sta mi dala znamenje, naj postojim. Uganil sem takoj, kaj hočeta. Zato sem mirno postal in prijazno odzdravil, ko sta pristopila blizu. Dal sem jima svojo vizitnico, pokazal legitimacijo Nemškega in Furlanskega Alpskega Društva s fotografijo. Izgovarjala sta se takoj, da morata opraviti svoj posel. Brzjavili so bili ponju, češ, da sem na sumu ogleduštva. Povabil sem ju, naj gresta z mano v hotel Alla Stella d' oro, kjer imam ravno vse svoje turistiške stvari razložene. Šli smo vsi trije vštric,

Pogled s Planjave na Grintavce.

Fotogr. † Dr. Cerk.

pomenkovaje se, proti hotelu. Prebivalci Ravniški pa so bili menda že polni pričakovanja, ker je iz vsake hiše molel radoveden nos. Posebno škodoželjni so bili Laški letoviščarji, katerih je bilo polno v Ravnici. Tudi v hotelu je bila veranda vsa zasedena. Smeje se sem peljal svoja oborožena spremljevalca mimo, poprosivši poprej lastnika hotela za dovoljenje. Razkazal sem orožniku svoje turis-tovske stvari, zemljevide in zapiske (Avstrijske zemljevide sem bil iz previdnosti pustil doma v Gorici). Pregledala sta vse natančno, pri tem pa smo se prav po prijateljsko razgovarjali o turistikii. Ne eden ne drugi ni imel pojma o njej. Pričetkoma se jima je zdela posebno sumljiva planinska svetilka v toku in klinometer. Ko pa sem jima sestavil svetilko in raztolmačil klinometer, sta se zadovoljila. Povedala sta mi tudi, da je ovadbo zakrivila ženska, ki mi je bila pred tremi dnevi nesla prtljago v Korita. Po moji hoji je spoznala Avstrijskega častnika. Sklepala je namreč: prvič navadni ljudje ne delajo tako dolgih korakov, drugič ne hodijo po strmih plateh; tako da hodijo le Laški »alpinieri«. Ko se je babišče bilo vrnilo v Ravnico, je te tajnosti sporočila pericam na vaškem vodnjaku in potem je čutil neki rodoljub dolžnost, brzojaviti po orožnika. »Nient' altro che dicerie« se je poslovil orožnik od mene. Ko sem stopil k večerji, je bila veranda še bolj polna, a letoviščarjev razočaranih — »da nič nil«

Drugi dan sem nameraval za nekoliko dni na lance Muzcev, no, zjutraj me je zbudilo pluškanje dežja po oknicah.

(Konec prih.)

Baltazar Hacquet.

L. Pintar.

Ta izvanredni mož je bil rojen v Leconquet-u v Bretanji l. 1739 in je umrl na Dunaju l. 1815. Hacquet zasluži naslov neumornega pionirja v planinskem raziskovanju Avstrije, zlasti pa dežele Kranjske, kjer je skozi celih dvajset let deloval, najpoprej kot rudarski zdravnik v Idriji (1766—1773), potem pa kot profesor anatomije v Ljubljani (1773—1787).

S svojo l. 1778 do 1789 v štirih delih v Lipskem izišlo, z mnogimi podobami in zemljevidi opremljeno knjigo »Oryctographia carniolica« je napravil začetek geognostično-montantstičnemu razisko-

vanju Kranjskega in sosednih pokrajin Istverskih, Goriških, Koroških, Štajerskih in Hrvaških doli do Turške meje. Ravno tako obsega njegova 1779 in 1781 prepotovana »Mineralogisch-botanische Lustreise vom Berge Terglou in Krain zum Glockner in Tirol«, ki jo je l. 1783 v drugi izdaji na svetlo dal na Dunaju, obilico interesantnih beležek o flori, o rudninah in kamenju in sploh o rudarstvu po prepotovanih pokrajinah. Z istih gledišč očitana in z interesantnimi podatki o šegah in navadah planincev, o njih običajih in načinu življenja je prepletena njegova »Physikalisch-politische Reise aus den Dinarischen, durch die Julischen, Carnischen, Rhaetischen in die Norischen Alpen in den Jahren 1781 und 1783«, ki je izšla v Lipskem 1785 v dveh delih. Dovršil je pa ta znameniti prepotovavec naših planin, ki je bil med tem 1788 dobil izpraznjeno profesuro naravoslovja na Lvovskem vseučilišču, vrsto svojih gorskih popotovanj s svojimi od 1788 do 1795 napravljenimi izleti v Karpate; ti izleti so segali do Valaškega, Multanskega in Besarabije. Zadnjemu zvezku na koncu pridejani »dodatek« obsega v sedmih odstavkih čitanja vredno navodilo, kako je treba uravnati pohode na hribe.

Hacquet mora veljati tudi za enega izmed najodličnejših narodopiscev ali etnografov, ki je jugoslovanske narode v Avstriji, med katerimi je preživel največjo dobo svojega življenja, po lastnih izkustvih popisal v znamenitem delu, ki je l. 1802—1805 v petih snopičih izišlo v Lipskem z naslovom »Über die südwest- und östlichen Wenden, Illyrer und Slaven«. Prostdudušna in odkritosrčna beseda Hacquetovih spisov je sicer marsikomu presedala; zlasti neprikrivano opisovanje socialnih neprilik tistega časa je bilo nekaterim krogom zelo nevšečno in mu je nakopalo na vrat mnogo nasprotnikov — proti intrigam takih kovarnikov ga je ščitil njegov pokrovitelj baron Swieten, zasebni zdravnik cesarice Marije Terezije — vendar ostane marsikatera pomanjkljivost v življenju narodov na našem planinskem ozemlju, ki jo je on grajal, še dandanes za kulturnega historika pomembna; njegova graja teh hib je bila upravičena.

Hacquetovi spisi so za naravoslovca, ki se zanima za Južnoavstrijski planinski svet, zlasti kar ga imajo v posesti Slovani, neizmerno važni viri in neogibno potrebni. Tudi za alpinistiko je najti v njih lep zaklad prav primernih in velebitroumni opazovanj. Kakor je botanika svoj čas Hacqueta kot vnetega nabiratelja planinskih rastlin in kot botaničnega pisatelja, ki je s svojo razpravo »Plantae alpinae carniolicae« našo planinsko floro obogatil s precejšnjim številom novih vrst, počastila s tem, da je po njem imenovala nekaj cvetlic

n. pr. zlatorumeno zvezdocvetko ali zvezdnico »Haquetia Epipactis« in »Pedicularis Hacquetii«, — prav tako bi morda tudi ne bilo neumestno, da bi se alpinistika temu odličnjaku med preiskovalci planin v Avstriji, zlasti pa v Ilirskih provincijah, ob stoletnici njegove smrti oddolžila recimo s tem, da bi kak vrh visokih Alp v Triglavskem pogorju nazvali in krstili z imenom: »Hacquetov Vrh«. Kaj pravijo k temu naši planinci in Triglavoplezalci?

Otvoritev »Doma na Vršiču«.

(4. avg. 1912.)

(Konec.)

tvoritveno slavnost je pričel z mašo in blagoslovitvijo starosta in oče S. P. D., g. župnik Aljaž. Peli so mu pri tem jako ubrano Kranjskogorci pevci in pevke pod vodstvom g. Bezga. Župniku Aljažu se je bralo veselje raz obraz, ko je blagoslavljal najmlajši planinski dom uprav v krajih, kjer si je že pred desetletjem sam prizadeval ustvariti slovenskim planincem lastno zavetišče. Nagovoril je tudi zbrano ljudstvo in je veselo pozdravil vse, ki ljubijo planine, navduševal jih je za krasoto naših lepih gora, spominjajoč se Gregorčičeve pesmi »Nazaj v planinski raj«.

Oficijelno je zatem pozdravil vse goste imenom Kranjskogorske podružnice S. P. D. predsednik g. dr. Jos. Tičar. Posebej je pozdravil mnogoštevilno navzoče Čehe, ki so ves čas stavljenja novega Doma z brezprimernim zanimanjem sledili napredovanju dela in ki z vstrajno ljubeznijo posečajo Kranjskogorske gorske krasote ter z vzornim svojim delovanjem v naš prid dajejo i nam pogum in nas podžigajo k smotrenemu in neustrašenemu delu. Pozdravil je dalje brate Hrvate. Pozdravil je zastopnike in odbornike Osrednjega društva ter zastopnike Radovljiške, Kranjske, Soške, Goriške, Tržaške in Idrijske podružnice. Tudi navzočim častnikom gorskega polka in moštvu iz Bovca je zaklical dobrodošlico. Z vnemo pa je tudi pozdravljal vse domače prebivalstvo, ki je v stotinah zbrano prišlo pozdravit svoj slovenski dom, in ki je ob tolikih in tolikih prilikah pokazalo, kako ga veseli in navdaja s ponosom, da bomo tudi mi imeli svojo kočo in svojo planinsko domačijo. Mnogo so domačini, osobito gospodarski odsek Kranjskogorski in Korenški, pripomogli, da se je odbor pogumno lotil dela ob času, ko so njegova gmotna sredstva bila še jako, jako šibka. Zahvalil se je tem in vsem, ki so danes prišli se veseliti na praznik in svetek podružnice, in ki so prišli pozdravit sad štriinpolletnega dela in napornega truda podružnice. Zahvalil se je dalje vsem sotrudnikom in sodelavcem ter pospeševalcem in podpornikom, imenoma dr. posl. dr. Franti, podpreds. vitezu Pogačniku, dr. Rav-

niharju, inž. Skabernetu, dalje dr. Dvorskemu in dr. Tille-ju, župn. Aljažu, stavbeniku Dežmanu itd. Za denarne in druge zbirke ter za brezplačna dela, nič manj pa tudi neumornim gospem in gospodičnam, ki so prevzele ogromno delo pogostitve mnogostotih gostov ob dnevih slavnosti, je veljala vsem posebna zahvala.

Prehajajoč na potrebo in pomen Doma na Vršiču, je poudarjal dr. Tičar, da so bili do sedaj slov. turisti navezani na domačih tleh na tujo streho, da je vsled tega nova stavba poklicana dvigniti našo narodno samozavest. V turistovskem oziru je Dom postavljen na vrhu važnega prehoda iz Kranjske Gore v Trento ter na križišču tur na Mojstrovko-Jalovec, odnosno Prisojnik-Razor. Brezdvomno bo povzdignil slovensko in slovansko turistiko v teh krajih, pospeševal s tem tujski promet in povzdignil ljudsko blaginjo. Povečal bo pa tudi narodno zdravje, ker turistika in šport krepita telo. Tudi za zimske ture in zimski šport mej planinci more postati novi Dom važen, ker je lahko dostopen in ima dostop in lego okrašeno s krasnimi razgledi. Želel je, da bi vsem tem in še drugim dobrim svrham služil, in sprejemal gostoljubno in prijazno izletnike in turiste, nudeč jim vse svoje udobnosti in dobrote. — S temi željami je razglasil Dom na Vršiču za odprt, priporočujoč ga varstvu obkrožujočih ga orjakov in zemeljskih in nadzemeljskih sil. Zagotavljal je konečno, da je bil z vso skrbnostjo in z veliko ljubeznijo stavljen in da je ni stvari na njem in v njem, ki se je ne bi držalo nekaj ljubezni odbora, članov in članic, in da nima skrbi za njegovo bodočnost, ako bo ta naša naklonjenost in ljubezen zmožna ga ščititi in varovati pred vsako nevarnostjo.

V daljšem govoru je pojasnil predsednik Osrednjega Društva, g. dr. Fran Tomišek, zgodovino postanka novega planinskega doma. Že pred desetletjem je imelo Slov. Plan. Društvo izbran prostor na mestu, kjer je Vossova koča; a nemško pl. dr. je natihoma prostor kupilo in je postavilo svojo kočo. Dobili smo pa nov, ravno tako lep ali še lepši prostor, in marljiva Kranjskogorska podružnica se je pogumno oprijela priprav za novo kočo. Danes Dom stoji in Kranjskogorski podružnici in njenemu predsedniku je na uspešnem delu ravno tako častitati kakor slov. planinstvu, ki dobi z novim Domom novo in zelo važno postojanko.

Podružnici so častitali dalje še vseuč. doc. g. dr. Dvorský imenom Češke podružnice in navzočih Čehov. Imenom Hrvatov pa je pozdravil planince in častital na novi plan. postojanki g. sodni svetnik dr. Čačić. Častital je še preds. Tržaške podružnice S. P. D., g. dr. Pretnar, podružnici in g. dr. Gruntar Osrednjemu Odboru na uspešnem in smotrenem delovanju. Za pozdrav vojaštvu pa se je zahvalil poročnik g. dr. Sabothy.

Oficijelni del je bil s tem končan. Hrušč in trušč se je začel iznova, rožljanje krožnikov in steklenic se je spajalo z glasnim naročanjem in nazdravljanjem; petje se je menjalo s harmoniko. Veselje, radost je bila splošna, nič manjša pa tudi zadovoljnost z obilno, raznovrstno, dobro in ceno postrežbo in izvrstno pijačo. — —

Pozno popoldne, ko so se ljudje že nekoliko razšli, sem našel prijatelja Niketa pri najboljši volji. Izrazil mi je svoje obžalovanje, da vse eno ni prišel že sinoči gori. Vendar jo je tudi danes odkuril v dolino in jaz ž njim; kajti kazalo je vse, da bo tudi danes primanjkovalo prostora in da tudi danes ne bo noč prav natančno od 10. ure naprej mirna.

Ko sva prišla do Klina, je prijatelj Niké žvrgolel v enomer »Nazaj v planinski raj«, jaz sem mislil na današnje slavlje, na Vas, krasni Kranjskogorski vrhovi, in nate, gostoljubni in lepi planinski »Dom na Vršiču«.

† Anton Stres.

Dne 12. avgusta smo spremili k večnemu počitku na pokopališče na Viču pri Ljubljani Antona Stresa, nadučitelja v Cerknem na Goriškem in predsednika tamošnje podružnice Slov. Pl. Društva.

Rojen je bil l. 1871. v Bovcu na Goriškem. Ko je dovršil učiteljsiše v Kopru, je služboval po raznih krajih na Goriškem, zadnja leta pa kot nadučitelj v Cerknem. Bil je vrl hribolazec in v prvih letih obstoja Slov. Pl. Društva tudi jako marljiv sodelovalec pri Plan. Vestniku. Poleg manjših notic je priobčil v Plan. Vestniku naslednje članke: »Na Krn« (1897), »V Rezijo« (1897), »Goriški Stol« (1899) in »Iz Baumbachove Koče na Triglav« (1901). Za časa svoje bolezni je vedno čital planinske spise in govoril je le o tem, da pojde, ko se pozdravi, na lepe naše planine. Ali usoda je hotela drugače!

Pokojni Stres je bil izboren poznavatelj gora ob Goriško-Laški meji. Ko se je začelo naše vojaštvo intenzivno zanimati za to mejo, se je obrnil na pisatelja teh vrstic višji častnik s prošnjo za razne podatke o teh krajih, zlasti pa zanesljive poznavatelje gorskih prelazov v teh gorah. Priporočil sem seveda v prvi vrsti pokojnega Ant. Stresa, češ, da gotovo najbolje pozna Goriško-Laško mejo.

Odbor Slov. Pl. Društva se je udeležil pogreba po deputaciji in je položil venec na grob prerano umrlega vrlega planinca in pisatelja. Naj v miru počiva v zemlji slovenski, ki jo je tako ljubil.

M.

† Lorenc Potočnik.

Lovrenc Potočnik, izvrsten vodnik v Kamniških ali Savinjskih Alpah, je letos meseca marca umrl v Solčavi. Rojen je bil v Stahovici pri Kamniku 1850. Bil je okoli 20 let vodnik D. u. Ö. A. V. in lani upokojen. Odkar se je postavila Češka Koča pod Grintavcem, je vsako leto delal pota za Češko podružnico S. P. D. Gorskih stez čez najstrmejša

pobočja ni znal nobeden vodnikov tako složno in varno izpeljati kakor Potočnik. To pričajo od njega napravljeni potje od Štulerjevega Sedla k Češki Koči in od tam skozi Žrelo na Vodine ter pot od Jenkove Planine na Babo in Jezersko Sedlo.

Ko je po naročilu Češke podružnice začel delati pot na Babo, se je srečal z vodnikom Ö. T. K., ki je imel ukaz, da napravi tam stezo za nem. plan. društvo. Temu je rekel: »Le idi domu, Baba je že moja.« Na Babo je danes že lahka tura, zato je nekdo zapisal v spominsko knjigo: »Češko društvo pot zgradilo, a Babo-skazilo.«

Ko je delal pot proti Žrelu, je enkrat padel z veliko skalo vred v globočino nad 10 m. Čudno, da se ni pobil; pač pa se je precej poškodoval. To mesto je Potočnik sam pokazal podpisancu. Vodil je turiste Potočnik po plezalnih turah na Rinko, Kočno, Skuto, Grintavec, Mrzlo Goro itd. Ž njim je vsak varno potoval. Turisti so rekli: »S Potočnikom se more priti, če je treba, do pekla.«

K Češki Koči je vsako leto prišel prvi pred sezono in je vprašal: »Če imajo kaj spucati.« Češčine se je bil tudi nekoliko naučil in je rekel Čehom: »Vaša špraha je malo pokvarjena naša špraha.« Od kočje je šel jeseni vedno zadnji. Vsi češki turisti so ga zelo čislali. G. dr. K. Choudounsky mu je napisal v »Alpskem Věstniku« 1912 str. 113—117 krasen nekrolog. Čehi mu postavijo v Solčavi železen grobni spomenik. In umililo se mi je, ko sta mi letos povedali dve češki turistinji, da nabereta na Planjavi encijana in ga poneseeta na Potočnikov grob v Solčavo . . .

Te vrstice je napisal ljubeznjivemu vodniku in znancu v spomin in slovo

Kocbek.

Naše slike.

a) Kranjska Gora — Mojstrovka (2332 m). Na mični ravnici pod košatim, temnim Vitrancem se razprostira pred nami čedna vas Kranjska Gora, prvo planinsko letovišče na Kranjskem. Široka peščena struga Pišnice jo obkrožuje, preteč zasuti nizko obrežje; tukaj smo v osrčju gorskih velikanov, uživamo njih krasoto, bojimo se pa tudi njih grozote, kadar divjajo nebrzdane vremenske sile. V ozadju se nam kaže izza lahne megle manj znana slika — pogled na robati stožec Mojstrovke, dvigajoče se iz Male Pišnice, na grebene Travnika in na ostri, orjaški Jalovec (2643 m).

b) Pogled s Planjave na Grintavce. Dobro pristopna je sedaj po novi poti S. P. D. silna Planjava (2392 m); kdor pa išče težav, najde jih dovolj, ako si izbere nastop n. pr. preko »Brinšekovega kamina«. Vsled bližine Kamniške Koče je postala Planjava zelo priljubljena točka za boljše ture tembolj, ker nudi zelo razsežen in lep razgled. Naravnost očarljiv je pogled po obdajajočem jo gorovju. Poglejmo današnjo sliko! Tam zadaj na levi stoji visoki, a nekaj enolični Grintavec (2559 m); pred njim valovi planota Velikih Podov — potem pa vzkipi kvišku mogočna gorska skupina: visoka Skuta (2540 m) in zveste njene, skoro v krog zbrane sosede — tri »Rinke« (Rinka 2460 m

Križ 2441 m, Štajerska Rinka 2276 m), v ospredju nekaj nižje na strani proti Kamniškemu Sediu pa raztrgana Turska Gora (2246 m); s silnimi prepadi se grezijo stene Štajerske Rinke in Turske Gore proti globokemu, zelenemu Okrešlju (Frischaufovemu Domu). Niti v bajnih Dolomitih ni lepših prizorov.

T.

Obzor.

Slavnostna otvoritev »Planinke« na Pohorju. Vkljub slabemu vremenu, vkljub večdnevne deževju zbralo se nas je v nedeljo, dne 8. septembra, lepo število, da prisostvujemo otvoritvi nove stavbe Podravske podružnice S. P. D., »Planinke«, ki se dviga ponosno poleg Ruške Koče pri Sv. Arehu na Pohorju.

Koča se je postavila vsled vedno naraščajoče potrebe, da se nudi letoviščarjem in turistom, ki iščejo od velikomestnega hrupa tu gori počitka, priložnost, bivati v ločenih prostorih; Ruška Koča ima namreč le skupna ležišča.

Da ustreže vsem željam, potrdil se je odbor imenovane podružnice, v prvi vrsti nje vrli načelnik, gosp. Davorin Lesjak, da uredi kočo v najmodernejšem slogu. Koča ima v pritličju kopalnico za mrzle ali tople in pršne kopeli ter sobe z dvema in tremi posteljami, a v prvem nadstropju sta tudi dve sobi po eno posteljo in z balkonom.

Po sveti maši, ki jo je daroval naš priljubljeni »Pohorski župnik«, velečastiti gospod profesor dr. Anton Medved iz Maribora, blagoslovil je ta č. gosp. novo stavbo, nakar je predsednik podružnice, gospod Lesjak, v jedrnatih besedah pozdravil vse navzoče in se jim zahvalil, da so v tako lepem številu prišli na slavnost. Zahvalil se je tudi vsem dobrotnikom in dobrotnicam, ki so pripomogli, da se je stavila ta koča, povzdravil navzoče Nemce v njih jeziku ter je končno izrazil željo, da bi »Planinka« služila in odgovarjala vsem pričakovanjem obiskovalcev. Nato jo je izročil njenemu namenu.

Navzoča Pohorska godba je zaigrala na to močan »tuš«, pevci so zapeli in začela se je ljudska veselica, ki je trajala vkljub temu, da je bil dan dokaj hladen, do poznega večera.

V šatorih so stregle narodne gospe in gospodične iz Ruš, Smolnika, Lobnice in Maribora z vso vrlim Slovenkam prirojeno ljubeznjivostjo; zavladalo je veselo vrvenje. Lepo je bilo, peli in plesali smo!

Pogrešali smo marsikoga, nismo ga našli, če smo ga še tako iskali — seveda — vreme!! Nečemo grajati, ker upamo, da popravijo pogrešenci v prihodnjem letu, kar so letos zamudili!

R—r.

Od Radovljiške podružnice. — Veliko planinsko veselico je priredila marljiva planinska podružnica v Radovljici dné 4. avgusta 1902 l. v znani gostilni »Triglav« v Lescah. Parku podoben vrt je bil kaj lepo opremljen in dež, ki je nagajal skoro ves mesec julij, je prenehal za ta dan, tako da se je veselica mogla vršiti pri najkrasnejšem vremenu. Naše vrle narodne dame so prav marljivo vršile svojo nalogo v petih šatorih. Imele so v posameznih paviljonih sledeče dame prvo besedo: v vinarni g. Rihteršičeva in g. Koroščeva, v pivarni g. Katalenačeva, v kavarni g. Žegova, pri jestvinah g. Brovčeva in v šampanjskem paviljonu g. Šegova. V pomoč so jim bile

sledeče gospodične: A. Pretnerjeva in M. Cerarjeva, Iv. Arteljeva, M. Meletova, Stani Šušteršičeva, tri sestre Vrezčeve in M. Poklukarjeva. Z gorskimi cveticami je imela prav živahno kupčijo gdč. Silva Šušteršičeva. Umevno, da smo videli na veselici bazar, ki je prodajal razno gorsko drobnjavo — posebno gorski zvonci so šli v denar. — Godbene točke je dovršeno proizvajala društvena godba katol. izobraževalnega društva z Jesenic pod osebnim vodstvom kapelnika kaplana g. Kogejja. Da se je po dovršenem dnevnem sporedu oglasila harmonika, ki je zvalila na prav planinski način mnogobrojne čestilce boga »Plesa« na »mejdan«, omenimo le mimogrede. — Obisk je bil prav mnogobrojen, čeravno so se vršile na vseh koncih in krajih razne prireditve; saj so otvorili marijivi planinski prijatelji Kranjskogorske podružnice svojo kočo na Vršiču ravno ta dan. Na veselici smo naleteli na ljube znance iz vseh krajev, celo Tržačani in Goričani so prihiteli. — Gmotni kakor tudi moralni uspeh je bil prav dober, za kar gre posebna hvala omenjenim damam, a prezreti ne smemo Leškega župana g. J. Žarka, ki je radovoljno pomagal društvenemu odboru pri prireditvi te veselice.

Dostavek. — Poročilu o pohodu dveh ministrov na Triglav (št. 8., str. 177.) je dostaviti ime gosp. prof. Milana Pajka iz Ljubljane, ki je tudi spremljal visoka gosta na Triglavski turi.

Otvoritev »Doma na Vršiču«. Zahvala. Kranjsko-gorska podružnica S. P. D. izreka zahvalo vsem udeležencem, zlasti Čehom in Hrvatom, in pred vsem oficijelnim zastopnikom Osrednjega Društva in podružnic. Zahvala gre pa tudi vsem gospodom, ki so v dnevih pred otvoritvijo in na slavnostni dan sodelovali. Največjo hvaležnost pa je podružnica dolžna brezprimerni požrtvovalnosti gospá in gospodičen, ki so neutrudno skrbele za pogostitev nad 500 glav broječih udeležencev slavosti. Imenoma naj bodo izmed drugih navedene: ga. Ivanka Ogorevčeva, gč. Jamarjeva in gč. Lenartova iz Škofje Loke, gč. Pogačnikova iz Dobrave, gč. Ivanka Jegličeva iz Sela; dalje Kranjskogorske gospe: notar Klandrova, Metelnova; gčni. Černe-Vrbanijevi, gčni. Budinekovi, gč. Černilec-Pečarjeva, gč. Jakelj-Križnikova, gč. Pečar-Anžkova, gč. Tičarjeva, gč. Gregorijeva, in letoviščarke gčni. Pirjevčevi in gč. Grafova. Za lep gmotni uspeh gre zahvala tudi pošiljateljem večjih zbirk: g. Hafnerju, Jalenu, Šifererju, Škrabarju in vsem darovalcem. Lepe darove je podružnica dobila iz Podkorena, Mojstrane in Dovij, iz Rateč, Kranjske Gore in Loga, iz Podnarta in Dobrave ter iz Žirovnice. — Zahvala velja i g. župniku Aljažu in Kranjskogorskim pevkam in pevcem pod vodstvom g. Bezga. Da si je Dom pridobil mnogo občudovalcev in prijateljev, smo dolžni premnogo hvaležnosti zlasti g. inž. Škabernetu, pa tudi stavitelju Dežmanu in mizarjema: Mraku iz Mojstrane in Juvanu iz Rateč. —

O d b o r.

Od uredništva. — »Društveni vestnik« objavimo prihodnjič.

Vsebina: Janko Mlakar: Iz kraljestva Velikega Venedigerja. (Str. 181.) — Dr. Henrik Tuma: Kaninska in Mangrtska skupina. (Str. 187.) — L. Pin ar: Baltazar Hacquet. (Str. 193.) — Otvoritev »Doma na Vršiču«. (Str. 195.) — M.: † Antno Stres. (Str. 197.) — K o c b e k: † Lorenc Potočnik. (Str. 108.) — Naše slike: Kranjska Gora — Mojstrovka, Pogled s Planjave na Grintavce. (Str. 198.) — O b z o r: Slavnostna otvoritev »Planinke« na Pohorju, Od Radovljiške podružnice. (Str. 199.), Dostavek, Otvoritev »Doma na Vršiču«. Zahvala, Od uredništva. (Str. 200.)

Odgovorni urednik **Svitoslav Breskvar** v Ljubljani. — Izdaja in zalaga »Slov. Plan. Društvo«. Tisk J. Blasnika naslednikov v Ljubljani.